

UPOTREBA MEDIJSKIH SADRŽAJA U NASTAVI STRANIH JEZIKA NA NEMATIČNIM FAKULTETIMA

Vesna Đurović¹

Zorana Agić²

Slavica Išaretović³

SAŽETAK

Podučavanje stranog jezika na visokoškolskim ustanovama sastavni je dio skoro svakog plana i programa. Studenti na visokoškolske ustanove dolaze sa predznanjem stečenim u okviru svog prethodnog formalnog i neformalnog obrazovanja. Uprkos tome, često je slučaj da studenti raspolažu vrlo skromnim govornim vještinama. Upotreba različitih medijskih sadržaja doprinosi raznovrsnosti tema koje se obrađuju na času, a studente istovremeno motiviše da istražuju i saznaju više o različitim temama koje izlaze iz strogih okvira predmetnog korpusa dajući im ujedno i mogućnost da istovremeno proširuju i svoja znanja iz stranog jezika. Cilj ovog rada je upravo predstaviti neke praktične metode za motivaciju studenata za razvoj jezičkih vještina, a posebno govora i komunikacije na odabrane teme sa ciljem poboljšanja određenih gramatičkih i jezičkih vještina.

KLJUČNE RIJEČI: engleski jezik, metode i tehnike rada, jezičke vještine, motivacija, medijski sadržaji

SUMMARY

Foreign language is essential part of any curriculum on higher education institutions. Students come to higher education institutions with a certain knowledge obtained during their formal and informal education. However, it is often the case that students have rather limited speaking skills. Usage of different media topics contribute to variety of topics discussed on the classes, while motivating students to explore and widen their knowledge on different topics that extend the strict boundaries of the subject's corpus giving them at the same time possibility to expand their knowledge of the foreign language. Aim of this paper is to present some practical methods for students' motivation for development of language skills, especially speaking skill and communication on the chosen topics with the goal of improving certain grammatical and language skills.

KEY WORDS: English language, methods and techniques of teaching, language skills, motivation, media contents

1 Visoka škola "Banja Luka College", Banja Luka, e-mail: vesna.djurovic@blc.edu.ba

2 Visoka škola "Banja Luka College", Banja Luka, e-mail: zorana.agic@blc.edu.ba

3 Visoka škola "Banja Luka College", Banja Luka, e-mail: slavica.isaretovic@blc.edu.ba

UVOD

Podučavanje stranog jezika predstavlja sastavni dio nastavnog plana mnogih fakulteta. Engleski jezik, kao jedan od najrasprostranjenijih jezika svijeta izučava se u velikoj mjeri kroz formalno i neformalno obrazovanje mnogih pojedinaca. Smatra se da je engleski jezik najrasprostranjeniji strani jezi koji se govori: 80% je više osoba kojima je engleski strani jezik ali ga koriste u svakodnevnoj komunikaciji u odnosu na 20% osoba kojima je engleski jezik maternji jezik. Prema podacima Teacher Ready (Ready, 2021) danas milijardu i sto dvadeset jedna hiljada ljudi koriste engleski jezik kao drugi jezik. Čak 20% svjetske populacije govori engleski jezik kao maternji jezik ili kao drugi, strani jezik.

Komunikacija predstavlja suštinu učenja bilo kojeg stranog jezika i fokus učenja upravo je na razvoju komunikacijskih vještina i pravilnog govora i izgovora. Studenti se nerijetko suočavaju sa 'jezičkom barijerom' i usljed straha od grešaka izbjegavaju da komuniciraju na stranom jeziku iako je njihovo znanje na zavidnom nivou. Neophodno je naći modele i načine podučavanja koji omogućavaju prevazilaženje upravo ovakvih prepreka pri komunikaciji na stranom jeziku.

Andragogija nas uči o različitim modelima, tehnikama i metodama podučavanja odraslih. Jasno je da se načini i tehnike podučavanja u značajnoj mjeri razlikuju u zavisnosti od uzrasta učenika ili studenata (Knowls, 1984.). Neophodno je identifikovati koji su to ciljevi učenja kao i stilovi koji su studentima najbliži u usvajanju novih znanja. Studenti raspolazu značajnim predznanjima kako iz samog jezika tako i opštim znanjima stečenim iz različitih oblasti života i nauke. Neophodno je naći način da se ta znanja povežu i iskomuniciraju na samim časovima. Odrasli imaju različite motive učenja. Upravo zbog toga znanja koja posjeduju kao i motivi zbog kojih stižu nova znanja neophodno je vokalizovati i pretočiti u neku vrstu vježbe. Svakako da samopouzdanje u izražavanju je najveće kada se govori o dobro poznatim temama. Jovita M. Ross-Gordon navodi da je neophodno usvojiti upravo tu vezu između opšteg učenja i akademskog učenja i usmjeriti ka jednom univerzalnom cilju (Ross-Gordon, 2003), a to je proširenje prethodno stečenog znanja i usvajanja novih.

PREGLED METODA, TEHNIKA I SREDSTAVA PODUČAVANJA STRANOG JEZIKA

Metode i tehnike podučavanja odraslih donekle se razlikuje u odnosu na podučavanje djece i omladine. Potrebno je uzeti u obzir da studenti dolaze opterećeni određenim poslovnim, životnim i društvenim obavezama i odnosima. Upravo su ovo iskustva koja se mogu iskoristiti u nastavi stranih jezika. Studenti su opušteniji u konverzaciji kada govore o temama koje su njima bliske, a to su teme koje se mogu tražiti u okviru njihovih ličnih saznanja i iskustava. Ovakva nastava je više orijentisana ka studentu. Uloga profesora i predavača u tom slučaju je više instruktivna i koordinatorska. Netradicionalni pristup nastavi sa mnoštvom tema za diskusiju i konverzaciju ima za rezultat studente koji su samostalniji u odlučivanju, odgovorniji, više orijentisani ka cilju i prije svega uspješniji u učenju (Raven, 1992).

Kako bi nastava u toku semestra bila uspješna neophodno je napraviti neku vrstu ispitivanja ulaznog faktora. Predznanja i preference studenata su individualne, a samim tim i metode i tehnike rada na času trebale bi biti različite i prilagođene studentima. Metode,

pristupi i tehnike rada razlikuju se u zavisnosti od uzrasta, ali i cilja učenja jezika (Đurović, 2021). Kod mladih učenika često je prisutna audio vizuelna metoda koja učenicima omogućava da na jednostavan način usvajaju nova znanja stranog jezika.

Ova metoda uspješno se može primijeniti i kod odraslih, ali sa prilagođenim sadržajem. U zavisnosti od smjera i naučnog polja, sadržaj predmeta može da se mijenjati i prilagođavati.

U našim obrazovnim ustanovama moramo razviti svijest o potrebi povezivanja učenja u učionicama sa stvarnim svijetom i donošenje medijskog sadržaja u učionice na analizu, procjenu i otkriće (Išaretović, 2017). Potrebno je da studenti i profesori budu jednako osviješteni kada je u pitanju upotreba digitalnih medija kako bi na pravilan način mogli dešifrovati poruke i podatke koji se obrađuju na času. Vrlo često teoretičari baveći se ovom temom koriste izraz obrazovanje putem medija i jedan od njih, Gone pod tim podrazumjeva „studiranje, obučavanje i vaspitanje uz pomoć modernih sredstava komunikacije i izražavanja, koja postaju sastavni dio specifičnog i autonomnog procesa saznanja u pedagoškoj teoriji i praksi“ (Gone, 1998).

TED TALK U NASTAVI STRANIH JEZIKA

Vijesti, izvještaji sa berze, podcasti koji obrađuju različite teme samo su neki primjeri upotrebe ove metode. U praksi se pokazalo da studenti koji izučavaju poslovni engleski sjajno reaguju na različite sadržaje sa Ted Talk-a. Naime, u toku semestra studenti su u toku nastave poslovnog engleskog koji slušaju na smjeru Menadžment poslovanje i poslovna ekonomija i Mediji i komunikacije na četvrtoj godini redovno imali priliku da slušaju i gledaju po jedan govor sa Ted Talk na času. Cilj ovakvih časova bio je proširivanje i usvajanje vokabulara. Teme su bile iz oblasti ekonomije, medija, kao i motivacione. Studenti bi dobili zadatak da u toku videa zapišu riječi koje su njima bile nove ili nepoznate, kao i kratko objašnjenje konteksta riječi u kojem je upotrijebljena u govoru. Nakon toga trebali su pronaći objašnjenje tih riječi u nekom od online englesko-engleskih rječnika i uporediti sa svojim objašnjenjem i kontekstom. Nakon svakog gledanja govora pristupilo bi se vježbi konverzacije koja se oslanja na naučeni vokabular iz govora koji su upravo gledali i slušali, a esej bi se radio ponekad na času, a ponekad kao zadatak za samostalni rad. Na ovaj način studenti su podstrekstvom jednog drugačijeg medija imali priliku da vježbaju i proširuju znanja iz sve četiri jezičke vještine pri tom ne držeći se čvrsto osnovnog gradiva predviđenog nastavnim planom i programom, ali ne zanemarujući ni taj neizostavni dio proširivanja znanja iz stranog jezika zato što govornici uglavnom koriste akademski engleski i donose svoja iskustva ili istraživanja koja su studentima u većini slučajeva interesantna i daju novu perspektivu njihovim promišljanjima. Ovakvi govori nerijetko znaju biti motivirajući zato što studenti shvataju da kroz različite perspektive posmatranja mogu se naći različita rješenja, a to je upravo ono što je bit svakog studiranja i učenja: razvoj kritičnog mišljanja i rješavanje konkretnih problema. Iz ugla podučavanja stranog jezika predstavlja sjajan resurs u smislu raznovrsnosti tema koje mogu da se obrađuju na času i mnoštva novog vokabulara, jezičkih konstrukcija, kao i usvajanja načina govora i izgovora. Nije zanemarljiv ni kulturološki aspekt ovakvih vježbi. Govori iz Ted Talka daju mogućnost učenja o drugim kulturama, ali iz jedne drugačije perspektive. Studenti imaju priliku da iz iskustva osoba koje žive, borave ili su rođeni u određenoj kulturi nauče o samom kul-

turološkom aspektu koji je fokus interesovanja određenog časa. Na sličan način mogu se obraditi i druge teme sa istim resursima.

Tradicionalna nastava i online nastava sve se više povezuju i pretvaraju u jedan tzv. hibridni model koji postaje sveprisutan zbog okolnosti u kojima se svijet našao usljed mjera izolacije izazvane pandemijom Covid-19. Profesori i studenti su bili primorani pronaći nove modele podučavanja i prilagoditi stare modele kako bi se prevazišla novonastala situacija. Digitalna podrška obrazovanju tokom pandemije virusa korona postala je neizostavni i neophodni dio funkcionisanja i rada svakog obrazovnog kolektiva, a posebno visokoškolskih ustanova (Novaković, Agić, & Pejić, 2021). Mnogi nastavnici i saradnici morali su prilagoditi svoj nastavni sadržaj jednom novom modelu rada u skladu sa tim morale su se mijenjati i metode rada na, sada ne samo standardnom, tradicionalnom času u učionici i amfiteatru, već i digitalnom času.

PODKAST U NASTAVI STRANIH JEZIKA

Kada je nastava stranih jezika u pitanju ova promjena nije bila preteška. Budući da se nastava stranih jezika često održava online i ovaj način rada veoma je zastupljen u različitim dijelovima svijeta. Osim govora Ted Talka, kao jednog od nastavnih sredstava studenti su imali priliku da slušaju i jedan novi medij na časovima engleskog jezika – podkast. Budući da su teme podkasta zaista raznovrsne, a osobe koje ga priređuju koriste različite akcente, dijalekte, te idiome i fraze, podkast se pokazao kao sjajan resurs za učenje kolokvijalnih izraza i idioma. Fokus časa je upravo usvajanje novih fraza karakterističnih za ciljani jezik koji se podučava na času. Studenti bi dobili zadatak da zabilježe najmanje pet novih izraza koji su čuli u podkastu. Te izraze trebali bi upotrijebiti prilikom izrade samostalnog izvještaja na zadanu temu koja se odnosi na podkast. Kroz ovakvu vježbu postižu se dva cilja: studenti vježbaju slušanje, jer podkast jeste najbližiji radijskoj emisiji, dok istovremeno usvajaju nova znanja iz određene oblasti. Drugi cilj časa jeste utvrđivanje. Studenti bi dobijali zadatak za samostalni rad u obliku izvještaja sa zadatkom upotrebe upravo onih fraza i izraza koje su zabilježili u toku slušanja podkasta. Na ovaj način, ne samo da vježbaju pisanje izvještaja, koji je neophodan dio svakog poslovanja i poslovnog engleskog, već i vokabulara specifičnog za temu koju su imali priliku da sušaju o okviru podkasta. Budući da su teme raznovrsne, studenti usvajaju znanja iz različitih oblasti kao što su ekonomija, finansije, računovodstvo, mediji, jezik.

Kroz primjenu različitih nastavnih sredstava ostvaruje se raznovrsnija, dinamičnija i zanimljivija nastava. "Kada su studenti aktivni u svom učenju oni imaju mogućnost razvoja vještine kritičkog mišljenja, primanja društvene podrške za svoje učenje i primanja znanja na jedan efektivan način" (Belinda Dunnick Karge, 2011). Kroz aktivno uključivanje studenata u rad na času, bez obzira da li je to online ili tradicionalni način rada studenti postaju svjesniji svog znanja, eventualnih propusta u znanju i šta je to što bi trebali više proučiti.

STRATEGIJE GRUPNOG I INDIVIDUALNOG RADA NA TRADICIONALNOM I ONLINE ČASU STRANOG JEZIKA

Postoje brojni načini da se studenti angažuju više na času. Opisane metode i strategije primjenjive su na tradicionalnim časovima, ali uz manje izmjene, kvalitetno planiranje i odgovarajuću online platformu mogu se primijeniti i u online nastavi.

Jedna od strategija je Lajmanova strategija Think-pair-share (Layman, 1981), gdje studenti nakon izloženog gradiva kroz čitanje, slušanje ili gledanje dobiju minut ili dva da promisle o zadanoj temi, svoje mišljenje podijele sa partnerom i na kraju volonter student podijeli svoj stav sa ostalim studentima prisutnim na času. Studenti su prije svega uključeni u rad na individualnom nivou prilikom prezentovanja gradiva, zatim u paru i napokon u grupi, prilikom grupnog izlaganja.

Često se u nastavi stranih jezika, ali i u drugim predmetima primjenjuje i strategija Think-write- pair-share (Layman, 1987). Sjajan način da se osim vještine slušanja i govora razvija i vještina pisanja. Za razliku od prethodno navedene strategije, studenti su ovdje u drugom koraku pozvani da svoj stav napišu u određenom broju riječi, a sljedeći koraci su isti. Predavač u ovoj strategiji ima priliku da provjeri znanje i razumijevanje studenata ne samo usmenim putem, već i pismenim što je izuzetno značajno kada je nastava stranog jezika u pitanju.

Interesantna strategija je i Tell-help-Check (Archer, 1994). U okviru ove strategije studenti imaju mogućnost da provjere i potvrde svoje razumijevanje određene teme iz gradiva. Studenti su podijeljeni u dvije grupe od kojih svaka grupa dobija određeni dio podataka različit u odnosu na one kojima raspolaže suprotna grupa. Studenti nakon toga dobijaju upitnik iz gradiva koji mogu popuniti samo ako sarađuju i znanja upotpunjuju međusobno. Na kraju dobijaju cjelokupan tekst, video, podkast ili dokumentarni film na uvid kako bi provjerili odgovore iz svog upitnika i usaglasili znanja iz gradiva. Ovo je sjajna metoda koja pogoduje vježbanju svih jezičkih vještina, a mediji koji se koriste prilikom izlaganja gradiva i informacija mogu biti zaista raznovrsni.

Strategija koja je možda najprimjenljivija kada je u pitanju online i kombinovana nastava je svakako Problem-Based-Learning. Iako su Barrows & Tamblyn (Barrows, 1980) ovu strategiju razvili davne 1980. godine i danas je izuzetno aktivna i njena upotreba je zaista našla svoju primjenu i u online nastavi. Studenti dobijaju instrukcije da nađu rješenje ili odgovor za određeni problem, temu ili zamišljenu situaciju. Osnova za pronalaženje rješenja je svakako korpus gradiva iz konkretnog predmeta, a stimulans se postiže kroz izlaganje studenata različitim sadržajima. Upravo kroz upotrebu različitih medija studenti mogu steći dodatna znanja i saznanja iz teme koju obrađuju i problema kojim se bave. Ono što ovu strategiju odvađa od prethodno navedenih jeste činjenica da studenti kroz instrukciju predmetnog nastavnika samostalno istražuju gradivo i na taj način stiču potpunija i dublja znanja iz određenih tema istražujući širu literaturu. Ova strategija je primjenljiva na većinu nastavnih predmeta bilo koje visokoškolske ustanove. Način izlaganja teme zavisi od dogovora predmetnog nastavnika i studenata. Kada je strani jezik u pitanju mogu se vježbati i proširivati znanja iz sve četiti jezičke vještine istovremeno produbljujući znanja iz različitih tema i oblasti.

Jedna od metoda koja se koristi na studijskom programu Menadžment, poslovanje i poslovna ekonomija je analiza različitih stručnih tekstova iz menadžmenta, preduzetništva,

finansija, bankarstva i osiguranja. Pored toga, studenti analiziraju poslovanje preduzeća i finansijskih institucija, koristeći različite finansijske izvještaje. Finansijski izvještaji predstavljaju instrumente preko kojih preduzeća i finansijske institucije komuniciraju sa eksternim korisnicima, a korisnici u tim izvještajima traže informacije koje će im omogućiti donošenje kvalitetnih poslovnih odluka (Dušanić Gačić & Agić, 2017). Na ovaj način, studenti se obrazuju po multidisciplinarnom pristupu, jer pored znanja stranog jezika, kompjuterska pismenost, osnovna znanja iz ekonomije, menadžerske i komunikacijske vještine moraju biti sastavni dio njihovog obrazovanja (Agić & Đurović, 2017).

Studenti ekonomskih i medijskih smjerova smjerova u značajnoj mjeri usvajaju znanja koristeći različita sredstva učenja. Znanje stranog jezika, a posebno engleskog kao stranog jezika predstavlja neohodan i neizostavan dio razvoja preduzetničkih vještina svakog poslovnog čovjeka (Šušnjar, 2012). Razvoj globalnog tržišta nameće univerzalan način komuniciranja i samim tim poznavanje engleskog jezika kao univerzalnog jezika predstavlja obavezu svakog pojedinca uključenog u trgovanje, poslovanje i uopšte tržište na svjetskom nivou. Dušanić i Agić navode da se znanje smatra jednim od najznačajnijih faktora ekonomskog razvoja, a znanje jednog univerzalnog jezika tome svakako doprinosi umnogome (Dušanić Gačić & Agić, 2018).

Neophodno je urezati u svijest današnjeg mladog čovjeka, ali i društva u cjelini da je kvalitetno obrazovanje, bilo ono formalno ili neformalno obaveza ne samo pojedinca, već i države, pa i društva u cjelini. 'Obrazovanje nije nešto na što se troši, nego nešto u što se ulaže, jer je poboljšanje obrazovnih ishoda od vitalnog značaja za jačanje razvoja ljudskog kapitala i ostvarivanje rasta u zemlji,' (Dušanić Gačić & Agić, 2021) ali i čovječanstva u cjelini. Povezivanje i međusobno razumijevanje je cilj učenja bilo kojeg stranog jezika. Engleski jezik, kao jedan od najrasprostranjenijih jezika daju upravo ovu mogućnost. Zato je važno da su studenti, ali i profesori svjesni koliko je raznovrsnost tema koje se obrađuju na času važna kako bi studenti imali priliku da svoje stavove i mišljenje na pravilan način, kada je jezik u pitanju, izraze.

Standardi ocjene i vrednovanja znanja studenata predstavljaju posebnu cjelinu podučavanja svakog nastavnog predmeta (Đurović, 2012). Engleski jezik je pogodan za ocjenjivanje različitih vještina kroz pismene i usmene provjere. Jasno je da konačna ocjena na kraju semestra ne može i ne smije da predstavlja ocjenu ukupnog znanja stranog jezika studenta, ali kroz različite mehanizme procjena, ocjena i provjera trebalo bi da na najbliži način 'opisuje' koji nivo gradiva od cjelokupnog korpusa predviđenog nastavnim planom i programom je student savladao i usvojio.

Osnovna funkcija profesora i predavača na visokoškolskim ustanovama i fakultetima jeste da upravlja i vodi andragoške procese, odnosno predavanja i vježbe (Larid, 1985), budući da studenti već imaju neka predznanja i vlastite motive i stavove. Neophodno je iskoristiti predznanja koja studenti donesu sa sobom u nastavi kako bi se kroz pozitivnu atmosferu na času i motivaciju razvile vještine koje su bile prisutne, ali nisu bile izložene. Osnovna uloga predavača više nije samo da predstavi gradivo, već upravo da motiviše i ohrabri studente da istražuju samostalno dalje, nauče više i održe radoznalost koja je svojstvena djetetu, ali rijetko i odraslom studentu. Zato je neophodno uzeti u obzir prethodna znanja, iskustva i interesovanja studenata prilikom planiranja časa i odabira konkretnih vježbi kroz koje će se prezentovati gradivo predviđeno nastavnim planom i programom. Nastavnik treba da

rukovodi obrazovnim procesom na času zajedno sa studentima (Novaković, 1982). To je partnerski, dvosmjerni, interaktivni proces u koji su uključeni svi učesnici.

ZAKLJUČAK

Nastava na fakultetu u svom tradicionalnom, online ili hibridnom obliku treba da proširi, usmjeri i upotpuni znanja koja studenti već imaju. Nastavnici i saradnici predstavljaju kariku obrazovnog procesa koja motiviše i oplemenjuje znanja i iskustva studenata u smislu da kroz upotrebu različitih medijskih sadržaja studenti stiču širu sliku o samom predmetu koji uče, ali i društvu u cjelini.

Nastava stranih jezika pruža mnoštvo različitih mogućnosti za upotrebu raznovrsnih nastavnih sredstava kao i medija na času. Uz pažljiv odabir medija i samog sadržaja nastava stranog jezika uvijek ima moderan i inovativan aspekt bilo da se održava u svom tradicionalnom obliku u učionici, online ili kombinovanom, hibridnom obliku.

LITERATURA

1. Agić, Z. &. (2017). Finansijska (ne)pismenost mladih u Republici Srpskoj . Zbornik radova, Naučni skup Mediji i ekonomija 'Medijska i finansijska pismenost' (str. 228 - 233). Banja Luka: Besjeda i Banja Luka College.
2. Agić, Z., & Đurović, V. (2017). Finansijska (ne)pismenost mladih u Republici Srpskoj. Zbornik radova, Naučni skup Mediji i ekonomija 'Medijska i finansijska pismenost' (str. 228 - 233). Banja Luka: Besjeda i Banja Luka College.
3. Archer, A. &. (1994). Skills for school success. North Billerica: Curriculum Associates.
4. Barrows, H. S. (1980). Problem-based learning: An approach to medical education. New York: Springer.
5. Belinda Dunnick Karge, K. M. (2011). Effective strategies for engaging adult learners . Journal of College Teaching & Learning.
6. Dušanić Gačić, S. &. (2017). Finansijski izvještaji kao osnova za analizu likvidnosti banaka. Zbornik radova, Naučni skup Finansijsko izvještavanje u funkciji poslovnog odlučivanja (str. 49-60). Banja Luka: Besjeda i Banja Luka College.
7. Dušanić Gačić, S. i. (2017). Finansijski izvještaj kao osnova za analizu likvidnosti banaka. Naučni skup Finansijsko izvještavanje u funkciji poslovnog odlučivanja (str. 49-60). Banja Luka: Besjeda i Banja Luka College.
8. Dušanić Gačić, S., & Agić, Z. (2017). Finansijski izvještaji kao osnova za analizu likvidnosti banaka. Zbornik radova, Naučni skup Finansijsko izvještavanje u funkciji poslovnog odlučivanja (str. 49-60). Banja Luka: Besjeda i Banja Luka College.
9. Dušanić Gačić, S., & Agić, Z. (2018). Ekonomska perspektiva u digitalnom dobu. Zbornik radova Naučnog skupa 'Ekonomija u digitalnom dobu' (str. 58-272). Banja Luka: Besjeda i Banja Luka College.
10. Dušanić Gačić, S., & Agić, Z. (2021). Finansiranje obrazovanja tokom pandemije Covid-19. Aktualnosti br. 29, 82.
11. Đurović, V. (2012). Standardi i kriterijumi vrednovanja znanja studenata iz engleskog jezika na nematičnom fakultetu. Aktualnosti, 113.
12. Đurović, V. (2012). Standardi i kriterijumi vrednovanja znanja studenata iz engleskog jezika na nematičnom fakultetu. Aktualnosti, 113-121.
13. Đurović, V. (2021). Metode nastave stranog jezika struke u visokoškolskim ustanovama. Naučni skup 'Računovodstvo i revizija u praksi' (str. 277-289). Banja Luka: Banja Luka College, Besjeda.
14. Gone, Ž. (1998). Obrazovanje i mediji. Beograd: Clio.

15. Išaretović, S. (2017). Pismenost za novo doba. Banja Luka: Besjeda.
16. Knowls, M. S. (1984.). Andragogy in action. San Francisco: Jossey-Bass.
17. Larid, D. (1985). Approaches to Training and Development Reading. New York: Addison-Wesley.
18. Layman, F. (1981). The Responsive classroom discussion. Mainstreaming Digest.
19. Layman, F. (1987). Think-pair-share: An expanding teaching technique. MAA-CIE Corporative News,, 1-2.
20. Novaković, N. (1982). Nastavnik - rukovodilac nastave. Novi svet, 9.
21. Novaković, N., Agić, Z., & Pejić, D. (2021). Digitalna podrška obrazovanju tokom pandemije. Zbornik radova naučni skup Računovodstvo i revizija u teoriji i praksi (str. 231-245). Banja Luka: Banja Luka College i Besjeda.
22. Raven, M. F. (1992). Perceptions of Nontraditional Students, Teaching and Learning, Held bz Faculty and Students. Continuing Higher Education Review, 56 (3), 137-154.
23. Ready, T. (2021, July 16). How many people speak english and where is it spoken. www.babbel.com.
24. Ross-Gordon, J. (2003). Theory and research provide insight into the characteristics, needsm and teaching preference of adult learners in the college classroom. New Directions for Student Services.
25. Šušnjar, V. &. (2012). Culture and entrepreneurial potential as managerial skills. International Journal of Innovations in Business.